

הלכות תפלה וברכת כהנים פרק ט

פרק ט

סדר תפלות ציבור

א.

קדיש

סדר תפילת הציבור כך הוא, בשחר כל העם יושבין, ושליח ציבור יורד לפני התיבה ועומד באמצע העם, ומתחיל ואומר קדיש, וכל העם עונין **אמן** **יהא שמיא רבה מברך** בכל כוחן, ועונין **אמן** בסוף קדיש.

ברכו

ואחר כך אומר ברכו את יי המבורך, והם עונים ברוך יי המבורך לעולם ועד.

פורס על שמע

ומתחיל ופורס על שמע בקול רם, והן עונין **אמן** אחר כל ברכה וברכה, והיודע לברך ולקרות קורא עמו, עד שמברך **גאל ישראל**:

ב.

תפלת הלחש

והכל עומדין מיד ומתפללין בלחש.

ומי שאינו יודע להתפלל עומד שותק עד שיתפלל שליח ציבור בלחש עם שאר העם.

וכל שיגמור תפילתו מן הציבור יפסע שלש פסיעות לאחוריו, ויעמוד במקום שהגיע אליו בעת שפסע:

ואחר שיפסע שליח ציבור שלש פסיעות לאחוריו, מתחיל ומתפלל בקול רם מתחילת הברכות, להוציא את מי שלא התפלל, והכל עומדין ושומעין ועונין אמן אחר כל ברכה וברכה, בין אלו שלא יצאו ידי חובתן בין אלו שכבר יצאו ידי חובתן:

ואומר קדושה בברכה שלישית.
וכיון שהגיע שליח ציבור לקדושה, יש רשות לכל אחד ואחד לחזור למקום שעמד בו בתפילה.

וכשיגיע שליח ציבור למודים וכורע, כל העם שוחין מעט, ולא ישחו יתר מדאי, ואומרים,

מודים אנחנו לך י"י

אלהינו ואלהי כל בשר

יוצרנו יוצר בראשית

ברכות והודיות לשמך הגדול והקדוש

על שהחייטנו וקיימתנו

כן תחיינו ותחננו

ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך

לשמור חוקיך ולעבדך ולעשות רצונך בלבב שלם

על שאנו מודים לך.

וכל האומר "מודים מודים" - משתקין אותו:

ואחר שישלים כל התפילה, ישב ויפול על פניו ויטה מעט, הוא וכל הציבור, ויתחנן והוא נופל, וישב ויגביה ראשו, הוא ושאר העם, ומתחנן מעט בקול רם מיושב:

קדיש שני

ואחר כך יעמוד שליח ציבור לבדו, ואומר קדיש פעם שניה, והן עונין כדרך שענו תחילה.

ואומר "והוא רחום" וכו' (תהלים ע"ח:ל"ח), "תהילה לדוד" וכו' (תהלים קמ"ה:א'), הוא עומד והן יושבין, והם קוראין עמו.

ואחר כך אומר "ובא לציון גואל וכו' ואני זאת בריתי אותם" וכו' (ישעיהו נ"ט:כ"א), "ואתה קדוש" וכו' (תהלים כ"ב:ד'), "וקרא זה אל זה" וכו' (ישעיהו ר"ג), וגומר הקדושה, והן עונין "קדוש קדוש קדוש" (ישעיהו ר"ג) שלשה פעמים, וחוזר וקורא הקדושה תרגום, ואומר "ותשאני רוח" וכו' (יחזקאל ג"יב), וקוראהו תרגום, ואומר "י"י ימלך" וכו' (שמות נ"ו:י"ח), וקוראהו תרגום, כדי להבין לעם.

י.

ואלו הפסוקים שלפני הקדושה ושלאחריה עם תרגומן הן הנקראים "סדר היום".

ואחר כך מתחנן בדברי תחנונים ופסוקי רחמים.

ואומר קדיש, וכל העם עונין כדרך ונפטרינ:

ז.

כל האומר בתחנונים, מי שריחם על קן ציפור שלא יקח האם על הבנים, או שלא ישחט אותו ואת בנו ביום אחד, ירחם עלינו, וכיוצא בענין זה - משתקין אותו, מפני שמצוות אלו גזירת הכתוב הן ואינם רחמים, שאילו היו

מפני הרחמים לא התיר לנו שחיטה כל עיקר.

וכן, לא ירבה בכינויין של שם ויאמר האל הגדול הגיבור והנורא, החזק והאמיץ והעוז, שאין כוח באדם להגיע סוף שבחיו, אלא אומר מה שאמר משה רבינו:

תפלת המנחה

ח.

במנחה אומר שליח ציבור "והוא רחום" וכו', "אשרי יושבי" וכו' (תהלים פ"ד:ה'), "אשרי העם" וכו' (תהלים קמ"ד:טו'), "תהילה לדוד" וכו', קורא הוא והעם מיושב.

ועומד שליח ציבור ואומר קדיש, והן עומדין אחריהן ועונין כדרכן, ומתפללין כולן בלחש, ואחר כך חוזר שליח ציבור ומתפלל בקול רם, כדרך שעשה בשחרית, עד שישלים את כל התפילה.

ויושב הוא והן ונופלין על פניהם, ומתחנן, ומגביה ראשו הוא והן, ומתחנן מעט מיושב כדרך שחרית, ועומד ואומר קדיש, וכל העם עונין כדרכן, ונפטרין למעשיהן:

תפלת ערבית

ט.

בערב כל העם יושבין, והוא עומד ואומר "והוא רחום" וכו', ברכו את י"י המבורך, והן עונין ברוך י"י המבורך לעולם ועד, ומתחיל לפרוס על שמע, ואומר קדיש, ואחר כך הכל עומדין ומתפללין בלחש. וכשמשלימין אומר קדיש, והן נפטרין.

ואינו חוזר להתפלל בקול רם ערבית, לפי שאין תפילת ערבית חובה, לפיכך לא יברך זה ברכות לבטלה, שאין כאן אדם שנתחייב בהן כדי להוציאו:

בלילי שבתות חוזר שליח ציבור אחר שמתפלל בלחש עם הציבור ומתפלל בקול רם, אבל אינו מתפלל שבע, אלא ברכה אחת מעין השבע, וכך הוא אומרה:

ברוך אתה י"י אלהינו ואלהי אבותינו
אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב
האל הגדול הגיבור והנורא אל עליון
קונה שמים וארץ
גומל חסדים טובים וקונה הכל מגן אבות בדברו
מחיה מתים במאמרו
המלך הקדוש אין כמוהו
המניח לעמו בשבת קדשו, כי בם רצה להניח להם
לפניו נעבוד ביראה ופחד
ונודה לשמו בכל יום תמיד,
מעון הברכות
אדון השלום
מברך שביעי ומקדש השבת ומניח בקדושה לעם מדשני עונג זכר למעשה
בראשית
אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו וכו'
ברוך אתה י"י מקדש השבת.
ואומר קדיש, וכל העם נפטרין:

ולמה תיקנו חכמים זה? מפני שרוב העם באין להתפלל ערבית בלילי שבת, ויהיה שם מי שנתאחר לבוא ולא השלים תפילתו, ויישאר לבדו בבית הכנסת, ויבוא לידי סכנה.

לפיכך חוזר שליח ציבור ומתפלל, כדי שיתעכבו כל העם עד שישלים המתאחר ויצא עמהן:

לפיכך יום טוב שחל להיות בשבת, או יום הכיפורים, או ראש חודש, אין שליח ציבור היורד ערבית לפני התיבה מזכיר ענין היום בברכה זו, אלא חותם בה מקדש השבת בלבד, לפי שלא נתחייב היום בתפילה זו:

סדר תפלות שבת ויום טוב

בשבתות וימים טובים כשגומר שליח ציבור תפילת שחרית בקול רם, אומר קדיש, ואחר כך קורא "תהילה לדוד" וכו' ואומר קדיש, ומתפללין מוסף בלחש, וחוזר ומתפלל מוסף בקול רם כדרך שעושה בשחרית, ואומר קדיש אחר תפילת מוסף, והעם נפטרים.

ואין אומרים קדושה ולא תחנונים אחר תפילת שחרית כשאר הימים, אלא אומר אותה קודם תפילת מנחה. כיצד, קורא "תהילה לדוד", ואומר "סדר היום" ודברי תחנונים, ואומר קדיש, ומתפללין מנחה, וחוזר ומשמיע תפילת מנחה בקול רם, ואומר קדיש:

בראשי חדשים ובחולו של מועד, אומר "סדר היום" אחר תפילת מוסף.

ובמוצאי שבת אומר "סדר היום" גם אחר תפילת הערב, ואומר קדיש, ואחר כך מבדיל: